

en volksgenooten, die, als ook hun actieve medewerking voor zulke gelijkgeschakelings- of „centralisatie“-plannen gevraagd wordt, zich laten intimideeren. Ik zeg dit zonder enige hooggevoelendheid; wie dicht bij het vuur staat, heeft het gemakkelijker dan wie nog op een afstand er van vertoelt. — Zoo lang het duurt. Ook vergeet ik niet, dat men soms den menschen, die over voorgestelde wijzigingen in ons volksbestand, en over het al-of-niet meedoen met gelijkgeschakelingsmaatregelen te beslissen hebben voor wat hun eigen organisatie betreft, dikwijls zeer weinig tijd laat. Ze worden vaak overrompeld: de gewone methode van bestuurders, die niet samenwerken, en van oneerlijke broeders, volks- of andere -genooten. Op korten termijn beslissingen te moeten nemen, die, hoe dan ook uitvallen, van verdragende betekenis zijn, valt niet mee; men kan zich licht vergissen. In de beoordeling van personen dient men daarmee te rekenen.

Toch houden we onze ernstige waarschuwing vol. Als Nederlanders ons aan boord komen met gelijkgeschakelingsmaatregelen, dan moge men voor zichzelf denken: ze zullen wel staan onder Duitschen invloed, en ze zullen wel meer ons willen pressen, dan met ons werkelijk overleggen. — Toch is het beter niet op vermoedens af te gaan, doch op de feiten, en daarom rondt uit tot zulke Nederlanders te zeggen: dank u wel, we doen niet mee. Indien de bezettende overmacht ons een of anderen maatregel autoritair opleggen wil, dan moet men maar wachten tot zij zelf rechtstreeks haar gewapende hand op ons legt, en rechtstreeks ons aanspreekt. Men kan dan weten waar men aan toe is. Ons volk kan dan eveneens weten, wat het van de Duitse militaire macht te wachten heeft. Voor het klaar doorzien der situatie en voor het onderkennen der principiële bedoelingen van den staat, die over onze grenzen is gekomen, is het beter, dat niemand als vrijwillige handeling aandient wat door hem in het wezen der zaak wordt aangezien voor opgelegden, indirecten dwang. Men maakt het aan on-Nederlandsch voelende medeburgers, en men maakt het den Duitschen autoriteiten — stel, dat ze denzelfden kant uit zouden willen gestuurd zien — al te gemakkelijk, indien men zonder uiterste noodzaak zelf gaat doen, wat de vreemdeling wil of ondersteld wordt te willen. God weet, Hij alleen weet, hoeveel er voor vele jaren bedorven wordt, doordat men „ja“ zei tot Nederlanders, die in den geest van bepaalde uitheemsche ideologieën spreken, zonder te wachten op het moment, dat de Duitschers ons zouden dwingen. In al zulke gevallen heeft ons volk niet het scherp-bewuste, wakker-houdende gevoel, te moeten bukken voor vreemden dwang en voor vreemde leer; terwijl — mogelijk meer uit vrees dan uit kracht van een onafwendbaren loop der dingen, de leidende instanties, die onder zekere presie ja zeggen, voor zichzelf toch wel het ongezellige gevoel hebben, te bukken voor vreemde macht en leer en praxis. Gevolg is, dat tusschen het volk en deze leiders een zekere afstand komt, die moeilijk te overbruggen zal zijn. En dit niet alleen. Een tweede gevolg is, dat men voor wat de werkelijke wil van den bezetter is, de oogen van het volk gesloten laat. Dat kwaad is nog schadelijker dan het eerste. Geloofsvervolging, moet ze inderdaad komen, dient ook duidelijk te blijken te zijn wat ze is. Het bloed der martelaren, maar niet het angstzweet der martelaren-ten-halve is het zaad der kerk. En de banen van den geest der laatste marteling voorkomen willende halve martelaren, heeft nog nimmer den dienst van het zaad der kerk aan haar gedaan. Als men onder zekeren (misschien wel met juiste vermoedens werkenden) angst, dat achter de gelijkgeschakelingsvoorstellen doende Nederlanders de gewapende Duitschers wel eens konden staan, schoorvoetend toegeeft, heeft men zijn recht verspeeld. Men heeft dan immers voor zijn leven lang de vraag onbeantwoord te laten: u hebt toch vrijwillig gehandeld? en als Nederlander onder Nederlanders? Maar als men de Duitse autoriteiten zelf laat spreken, dan kan men altijd den rechtsbodem betreden; de eenige manier, om rechtstreeks met hen om te gaan, is uit te gaan van de stelling, dat zij met ons (overeenkomstig § 43 Verdrag 1907) behoudens volstrekte verhindering de in het land geldende wetten zullen eerbiedigen. Nu, niemand der Duitse bezettingsmacht zal willen beweren, dat de positie van Duitschland zoo zwak is, dat zij volstrekt verhinderd zijn, de wetten heusch te eerbiedigen, die minister Seyss Inquart verklaarde te willen eerbiedigen. Een volk, dat de kust van den Atlantischen Oceaan beheerscht, is niet zwak, en dus niet zoo gauw volstrekt verhinderd.

Ik geloof dan ook, dat b.v. de N.S.B.-ers, denk maar aan hun samenkomst in Lunteren, in feite de Duitse autoriteiten zeer onbeleefd behandelen. Zij hebben op zóó ontstellende wijze laten merken, dat ze niet gelooven aan den ernst der bezettende mogendheid in het eerbiedigen van die wetten, dat ik niet graag in hun schoenen zou staan. Was 't niet kras, dat de heer Mussert, staande op Nederlandschen, hoewel bezetten bodem, en onderdaan zijnde van Koningin Wilhelmina, en roepende om justitieele handelingen naar het door deze Koningin gestelde en door Duitschland behoudens volstrekte verhindering geëerbiedigde recht, durfde uitroepen, dat hij een staatsrecht aan de laars lapt, een staatsrecht, in overeenstemming waarmee de Duitse minister Seyss Inquart plechtige verklaringen aflegde? Ik versta niet, hoe de volgelingen van den heer Mussert aan al die benzine gekomen zijn. Ik versta nog minder, hoe ze zóó onrust-stokend hebben

durven optreden, nog wel onder het uitwaaien van de Duitse vlag, die symbool o.m. van de handhaving der orde ad interim in Nederland wil zijn.

Om naar ons uitgangspunt terug te keeren, — de omzendbrief van het A.N.V. moge niemand op een dwaalspoor leiden. Ook niet door het daarin gebruikte woord „cultuur“. Onze lezers, voorzover ze onze vroegere jaargangen hebben gevolgd, weten wel, dat hier onder „cultuur“ een groothed verstaan wordt, waaronder niet alleen wetenschap (!), en niet slechts kunst, doch ook religie wordt begrepen. Een schema, dat o.m. op den Duitschen wijsgeer Hegel teruggaat, den man, wiens denkbeelden voor de kerk en de geloovige wetenschap (inclusief staatsleer) ten eenenmale verwoestend zijn. Een schema ook, dat door de N.S.B. is gevolgd, als men b.v. naast een sociaal-economische „Kamer“, óók een „cultuurkamer“ wilde ingericht zien, met insluiting van „kunst, religie en wetenschap“.

En zouden wij nu zoo maar ons hoofd in een door Nederlanders ons voorgehouden strik leggen? Daarvoor beware ons God. Wij willen geen organisatorisch verband leggen tusschen verenigingen, die anti-Christelijk zijn, en onze eigen jeugdverenigingen, onze sociale organisaties of politieke organisaties. Zijn soms de Staten-Generaal afgeschaffd? Welnee, hun bijeenkomsten zijn alleen maar opgeschort. Hoe kan men dan kunstmatig samenvoegen, wat naar geldend staatsrecht niet anders dan apart kan staan? De heer Mussert moge het geldende recht, dat hem tot veel in staat stelde, „aan zijn laars lappen“, — wij doen aan deze revolutionaire taal niet mee, — wij zijn voor gezags-eerbiediging, en hebben zoo'n stil vermoeden, dat de heer Mussert zelf daar óók wel voor zou zijn, indien hij eens heelemaal zijn zin kreeg. Of is soms „legaliteit“ heden goed, en morgen een dwaasheid?

We hebben hierboven onze jeugdverenigingen genoemd. Krachten haar beginsel kunnen ze niet zien in een centralisatie- of gelijkgeschakelingsverband laten incorporeren in één organisatie, ook al zou deze (voorlopig) zich als „federatief“ aandienen: federatief, zoolang het duurt! Tenslotte komt „federatief“ van een Latijnsch woord, dat verband betekent (foedus). Federatief verband blijft toch altijd verbondverband. En wat voor verbond(grondslag) kan er zijn voor Jeruzalem en Athene, voor Christus en Antichrist, voor God en Belial?

Trouwens, de „centraliserende“ cultuurvereniging bedenke ten aanzien van onze jeugdorganisaties, dat deze in nauw verband met de kerk staan. Het kerkelijk toezicht met name ligt al jaren en jaren vast; het is, gelukkig, geen nood-uitvinding van dezen tijd. Dat kerkelijk toezicht is een bepaald verband, en blijkt de confessioneele bepaaldheid van dit toezicht is dat verband zeer sterk. Sterker, dan ooit een z.g. „federatie“ op niet-confessionelen, niet-principiële grondslag ooit leggen kan.

We zijn voor dat verband tusschen onze jeugdorganisaties en de kerk dan ook altijd dankbaar geweest, doch thans dankbaarder dan ooit. Want van de kerk zal de Duitse bezettingsmacht af blijven, gelet op de daarvan sprekende rechtsbepalingen, door ons aangehaald.

Conclusie: niet verlegen worden; onze eigen principes blijven volgen; niet vragen naar „de gevolgen“; bij Nederlandsche vrijages niet denken aan Duitse harnassen onder het satijnen kleed der tot de vrijage allerminzaamst inviteerende instanties-van-volksgenooten; maar kort en krachtig neen zeggen. En liever — ik denk aan Adolphus Venator van verleden week — afgeschieden worden als de onverschuldte straffe wijn, dien sommigen niet lusten, dan den gereformeerden wijn vervalschen met bedorven water, opgevischt met het emmertje van eenige in troebel water visschende „volksgenooten“, die geen geloofsgenooten zijn, helaas.

K. S.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Ook het Calvinisme en . . . de techniek?

IV. (Slot.)

§ 5. „Waarin onderscheidt zich de Christelijke techniek?“

De Christelijke techniek laat zich niet omschrijven als die techniek, welke door Christenen beoefend wordt. In hun technische actie kunnen de geloovigen nog wel werkzaam zijn volgens het schema van de wereld. Hiermede wil intusschen niet gezegd zijn, dat de techniek en het geloof van elkaar zijn, of kunnen worden gescheiden. Integendeel, de leiding van alle actie berust in laatste instantie bij het geloof.

Nu is er echter tweërlei geloof, hetzij het waarachtig geloof in den eenigen, waren God of het geloof in den eenen of anderen afgod. En naar deze tweërlei richting van het geloof wordt alle actie onderscheiden.

In het eene geval wordt het leven, de cultuurarbeid in de techniek, een dienst van God met het gehele hart. In het andere geval ontstaat een cultuurontwikke-

ling, welke gekenmerkt wordt door de overtreding van de wet Gods. Wel weerhoudt God de complete doorwerking van de zonde-macht. Doch dit neemt niet weg, dat de mensch, die nog in de macht van de zonde is, de techniek leidt in de richting van God af.

De Christelijke techniek kiest haar richting naar den Christus heen, naar Hem, die is zoowel de Schepper als de Herschepper, ook van de techniek. De technicus, die in de techniek geloovig, d.i. gehoorzaam werkzaam is, richt zijn blik op Hem, door Wien en tot Wien alle dingen zijn gemaakt, terwijl het Woord Gods voor hem de norm, het goddelijk richtsnoer is, dat leiding geven moet. Uit Gods Woord zal de Christelijke technicus de beginselen afleiden, welke hij in de techniek heeft te positiveren.

Praktisch beteekent dit b.v., dat de Christelijke techniek zal zoeken te bevorderen het zoodanig maken van werktuigen, gereedschappen, kortom van technische dingen, dat de mede-mensch, die er mee zal moeten werken, zijn arbeid kan verrichten zonder aantasting van de menschelijke waardigheid. De Christelijke techniek moet als een van haar idealen zien, het voorkomen van de verstorving van de harmonie in het menschelijke leven, voorzover die o.a. door ééntooningen, geestdoodenden arbeid met de machine kan worden gewerkt. Veelal worden de producten van techniek reeds als voltooid beschouwd, wanneer de technische werking is bereikt, doch eveneens moet de aandacht gewijd aan de tegelijk aanwezige overige subjects- en objectsfuncties van het ding.

Zoo zal een auto pas dan technisch af zijn wanneer ook de stuur- en remrichting b.v. voldoende zijn, zoodat er veilig mee kan gereden worden; is de uitvoering van een waterbouwkundig project pas dan geoorloofd, wanneer niet alleen de technische bezwaren zijn onderkend en althans theoretisch opgelost, doch tevens ook de bevoegde instanties van oordeel zijn, dat o.a. de sociale en economische aspecten zijn op te lossen in overeenstemming met de voor deze zijden van het leven geldende normatieve beginselen.

Hoewel de producten van de techniek worden gekarakteriseerd door de bestemmingsfunctie en de techniek zal trachten de dingen zoo goed mogelijk te laten beantwoorden aan hun functie, zal toch de Christelijke techniek tegelijk het juiste verband willen leggen tusschen de bestemmingsfunctie enerzijds en de overige functies anderzijds. Alle technische arbeid, ook die welke beoogt de efficiëncy, kan pas dan Christelijk genaamd, wanneer zij er in slaagt de dingen zoo te maken, dat zij alle zijden van het leven welke zij daarmede ontsluit, ontplooit in overeenstemming met heel Gods wereldorde.

Dit is in beginsel slechts mogelijk, wanneer de technicus zich in heel zijn actie laat leiden door het Woord van God, God dient, en de afgoden in de techniek, als daar zijn het rationalisme, de antarkie, het geld of soms de werkgever, bestrijdt. De diepste intentie van den Christelijken technicus moet wezen de bevordering van het Koninkrijk Gods.

§ 6. „Wat staat den Christelijken technici te doen?“

Zoo de Christelijke technici al individueel of mogelijk in groepsverband, pogen de techniek te beoefenen in de aangewezen richting, een eigen stijl kan niet geconstateerd. Het onderscheid waarover in de vorige paragraaf werd gehandeld, laat zich in de praktijk moeilijk of in het geheel niet vinden.

Dit feit laat zich alleen verklaren doordat de Christelijke beginselen, die ten grondslag liggen aan de Christelijke cultuur, niet meer door allen, die dezen zouden moeten concretiseeren, gelijkelyk worden aangevaard en erkend. De basis waarop een eigen stijl moet worden opgetrokken, ontbreekt in dezen tijd, waarin van een algemeen erkende levenshouding geen sprake is.

Daarom is allereerst noodig, zal de techniek in eigen stijl worden ontwikkeld; willen de Christelijke technici komen tot een concrete Christelijke techniek, dat in onderwerping aan het gezag van de Heilige Schrift de Christelijke beginselen weer worden bloot gelegd. Tot een waarachtig Christelijke levensbeschouwing moet worden opgevoed. Het verband moet gelegd tusschen de beginselen, welke de Schrift openbaart, en de techniek. De wijze waarop de Christelijke beginselen kunnen worden geconcretiseerd in de techniek, moet worden onderzocht.

Dit beteekent, dat de technici hun vak, hun beroep stellen onder de ordinantiën Gods.

De opleiding van de technici, de lagere middelbare en eveneens de hogere dient gebracht onder het beslag van Gods Woord. Christelijke ambachts- en middelbare technische scholen worden door het beginsel gevorderd. Ook het technisch hoger onderwijs onderwerpe zich, in al haar vertakkingen, aan de bevruchting van de Christelijke belijdenis. Het is noodzakelijk, dat ingenieurs en studenten in de technische wetenschap, meer aandacht schenken aan de principiële vraagstukken inzake en omtrent de techniek, dan tot dusver wel blijkt. Zij zijn het, die thans of straks leiding hebben te geven aan de technische ontwikkeling. Hoe zullen zij dat kunnen in overeenstemming met de Christelijke geloofsovertuiging, indien de opleiding z.g. „neutraal“ was; of wil men „normaal“, in tegenstelling tot de Christelijke technische wetenschap?

Dat ook de verschillende organisaties van Christelijke technici zich van hun roeping bewust worden. Zij hebben een groote taak te vervullen, zoowel t.a.v. het vak als het onderwijs in de techniek. Hun arbeid vooral kan er toe bijdragen, dat het juiste verband wordt gelegd tusschen het geloof en de techniek, in-

dien het verricht Woord, De Christelijke techniek geleide God de leiden er van de uit liefde

Met h In verba n.l. het v volledig woord e gegeven.

De mo echter re eenzettin van die lijke beg en kon h en nauw onderwer Verder als een e gelegd v naar al maakt, e band zie de indus kortom l sing van nische m paalde n gezien in wing.

Dat all bekwaam van het

A

Amice,

Bij de op een en van „De houd me die wor Interimse zoo voort

Nou, li te geven, terim“, e volken er goed bego deis“.

Vanda overga ergens op dat je in den krij toestand heeft een regel, die aandient, die onde kamer. Z regnum (regnum (toch geest zou moet papier, di rimasjae normale, drijven de wat loop happe hal limonade, weer gaat

Nou, n woord „In achter me denken. J Je was er van hem nelijke ed voor de o al heeft p

Ik dach Kierkega maatregel. 'n Onderne tijds nog c had aan c inkomsten — dat gw uit naar § — de dee Niks erg, is maar e ling weer Nu kom